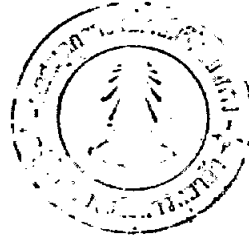

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 กล่าวถึงการศึกษาวา เป็นกระบวนการต่อเนื่องกันตลอดชีวิต เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพพลเมือง ให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคงและความผาสุกร่วมกันในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ¹ และ วิทยุ โสธร กล่าวว่ "การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญของรัฐในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพลเมือง เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐตามที่รัฐต้องการ ทั้งในค่านิยม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง"² ส่วน รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ กล่าวว่ "การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและสร้างสรรค์ทักษะ ความรู้ ทักษะคติ และความคิดที่จักช่วยใ้ใหม่วลชนมีชีวิตที่ดี"³ เพราะเมื่อพลเมืองได้รับการศึกษาแล้ว ย่อมจะสามารถฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี รัฐจึงถือว่การศึกษา มีความสำคัญอันค้ำสูงยิ่งแห่งกิจการของรัฐ⁴

การศึกษาที่รัฐจัดใ้แก่ประชาชนอย่างกว้างขวางและถือว่เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน คือ การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาที่เป็น

¹ "ประกาศใ้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520," ราชกิจจานุเบกษา 94 : (12 เมษายน 2520) : 340.

² วิทยุ โสธร, หลักการศึกษ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุภา, 2521), หน้า 18.

³ รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์, ทัศนะทางการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2518), หน้า 7.

⁴ ราชกิจจานุเบกษา, หน้า 342.

ของรัฐและของท้องถิ่นจะต้องจัดให้เปล่า¹ และจากการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมาปรากฏว่า พลเมืองไทยที่เป็นผู้ใหญ่อยู่ทุกวันนี้เกินกว่าครึ่งประเทศ มีความรู้เพียงระดับประถมศึกษา² และ บินลือ พุกกะวัน กล่าววาท "การศึกษาภาคบังคับหรือการประถมศึกษาของประเทศไทยถือว่าเป็น กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งอาศัยพื้นฐานความรู้ในระดับเบื้องต้นนี้ ในการทำหน้าที่ เป็นฝ่ายผลิต ประมาณกำลัง 80 เปอร์เซ็นต์ของประเทศ"³ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาจึงถือว่าสำคัญที่สุด

ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ข้อ 31 กำหนดความมุ่งหมายของการประถมศึกษาไว้ว่า "เป็นการศึกษาที่มุ่งใหญ่เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐาน และให้สามารถลงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ มีความสามารถประกอบอาชีพตามควรแก่วัย และสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข"⁴ และหน่วยงานที่จะปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าวได้ก็คือ โรงเรียน ซึ่ง สมาน แสงมลิ ได้กล่าวไว้ว่า "แนวทางการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาตินั้นถือว่า โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยงานที่จะนำนโยบาย นำหลักสูตรไปปฏิบัติในการให้การศึกษาแก่เด็ก"⁵ และสำหรับ "สำนักงานการศึกษาอำเภอ สำนักงานการศึกษาจังหวัด และสำนักงานคณะ

¹ "ประกาศให้ใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520," ราชกิจจานุเบกษา, หน้า 342.

² วิทยุ สาทรร, หลักการศึกษาศาสตร์, หน้า 301.

³ บินลือ พุกกะวัน, การประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทย-วัฒนาพานิช, 2519), หน้า 23.

⁴ ราชกิจจานุเบกษา, หน้า 349.

⁵ สมาน แสงมลิ, "จดหมายจากเลขาธิการ สปช." ประชาศึกษา 34 (ตุลาคม 2525) : 1.

กรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่จะต้องดูแล สนับสนุน ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้โรงเรียนได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างดีที่สุด¹

สำหรับการบริหารการประถมศึกษาในปัจจุบัน คือ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2523 มีโครงสร้างและระบบบริหาร เป็นการบริหารงานโดยคณะบุคคล โดยมีคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ซึ่งคณะกรรมการแต่ละคณะมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด และนอกจากนี้ในระดับโรงเรียนก็มีคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน อันกล่าวได้ว่าเป็นคณะกรรมการที่อยู่ใกล้ชิดโรงเรียนมากที่สุด และเป็นคณะกรรมการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้ความเอาใจใส่อย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติสนับสนุนและส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ เช่น ในด้านการพัฒนาบุคลากร ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 มีโครงการอบรมครูวิชาการประจำกลุ่มโรงเรียน โครงการพัฒนาประธานกลุ่มโรงเรียนในด้านการจัดสรรงบประมาณ ก็ได้มีการจัดคาราวีสถุ ค่าครูอัตราจ้าง และค่าใช้จ่ายให้แก่กลุ่มโรงเรียน และสิ่งที่เห็นเด่นชัดก็คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดทำ "คู่มือและแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ระดับกลุ่มโรงเรียน" ให้แก่กลุ่มโรงเรียนเพื่อให้คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารและการวางแผนได้ตามหน้าที่ที่ระบุไว้ในระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ซึ่งคู่มือดังกล่าวในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติยังไม่ได้จัดทำให้ อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญแก่กลุ่มโรงเรียนเป็นอย่างมาก

ในด้านการเลือกตั้งครูผู้สอนเป็นกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ก็ได้รับความสนใจจากคณะครู เป็นอย่างมาก ทุกโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาได้มีการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อเลือกสรรตัวบุคคลสมัครเข้าแข่งขันในการเลือกตั้ง เป็นกรรมการกลุ่มโรงเรียน

¹สมาน แสงมลิ, "สองปีใน สปช.", ข่าวการประถมศึกษา (1 ตุลาคม 2525) : 2.

แสดงให้เห็นว่าคณะครูและครูผู้สอนที่ได้รับการเลือกตั้ง เป็นกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา มีความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทในการทำงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนค่อนข้างสูง

จากการที่คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าผลการวิจัยเรื่องนี้จะก่อประโยชน์ต่อคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนโดยตรง และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา และครูโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา และครูโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา และครูโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 8 เท่านั้น
2. การศึกษายกตัวอย่างในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ในข้อ 1 เป็นการศึกษาตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523

3. การศึกษามหาบทในการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา
ในเขตการศึกษา 8 เป็นการศึกษาในช่วงเวลาดังแต่เดือนตุลาคม 2523 จนถึงปัจจุบัน

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในการปรับปรุงและพัฒนางานในหน้าที่และจะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงงานในหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในอนาคต

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของ
คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา ตามระเบียบคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง บทบาทตามความคิดเห็นว่า ควรปฏิบัติหรือต้องการให้
ปฏิบัติเมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง

คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง บุคคลต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ใน
ระเบียบคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523
ซึ่งประกอบด้วย ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา เป็นกรรมการ
กลุ่มโดยตำแหน่ง และครูผู้สอนเป็นกรรมการกลุ่มโดยการเลือกตั้ง

ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ไม่ใช่กรรมการกลุ่มโรงเรียน

เขตการศึกษา 8 หมายถึง ท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัด
ลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน และจังหวัดพะเยา
มีสำนักงานศึกษาธิการเขต ๘ จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบ หมายถึง ระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่บุคลากร 2 กลุ่ม คือกรรมการกลุ่ม
โรงเรียนประถมศึกษาและครูโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 8 การหาขนาด
กลุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) กลุ่ม
ตัวอย่างในการวิจัยได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบผสม (Multi-stage Sampling)
ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นกรรมการกลุ่มโรงเรียน 667 คน และครู 379 คน¹

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมี
ลำดับชั้นในการดำเนินการดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาที่
กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียน
ประถมศึกษา พ.ศ. 2523 จากนั้นพิจารณาการประชุมของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน
ประถมศึกษา และจากการสัมภาษณ์คณาจารย์จากเอกสาร แล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาประมวล
เข้าด้วยกัน สร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

2.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความ
แม่นยำในเนื้อหา (content validity) แล้วนำมาพิจารณาแก้ไข

2.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกรรมการกลุ่ม
โรงเรียนและครูโรงเรียนประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาความเที่ยงหรือความ
เชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสอบถาม

2.4 นำผลจากการทดลองใช้แบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เช่น การใช้ภาษาเพื่อสื่อความเข้าใจ จนกระทั่งได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรต่อไป

แบบสอบถามมี ๒ ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบได้คำตอบ (check list) โดยถามเกี่ยวกับตำแหน่งและวุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทตามความคาดหวัง ความหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2523 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) จำนวน 3 ตัว เลือกคือ การปฏิบัติจริง มีตัวเลือกเป็น ปฏิบัติมาก ปฏิบัติน้อย ไม่ได้ปฏิบัติ และความคาดหวัง มีตัวเลือกเป็น ควรปฏิบัติมาก ควรปฏิบัติน้อย ไม่ควรปฏิบัติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็น เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล การส่งและการเก็บแบบสอบถามคืน ดำเนินการส่งด้วยตนเอง และให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนโดยทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และหาการร้อยละ (percentage)

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นในบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ได้ปฏิบัติจริง ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และหาการร้อยละ (percentage)

4.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่าง คณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาและครูโรงเรียนประถมศึกษา เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวัง

กับบทบาทที่ได้ปฏิบัติจริงในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา โดยการทดสอบค่า ไค-สแควร์ (χ^2)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 2 กล่าวถึง วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 กล่าวถึง การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ